

EPISTOLICA DISSERTATIO

Quam

IOHANNES DURÆUS,

Euangelicæ concordie procurandæ *Ergodioctes*

misit authoribus Calvinismi (ut vocatur) Irreconciliabilis. D. D. 10-

HANNI HVLSEMANNO, Theol. D. & P. P. in

Acad: Wittebergenfi:

Nec non

D. PETRO RHEBINDERO,

Theol. Lic. & Superintendenti Lunæburgensi, ut illos de reatu, Schisma-
tis continuandi inter protestantes, evitando, fraternè
moneret.

[John Dury]

A N N O 1641.

Benevolo Lectori salutem.

Dum Typographus quorundam desiderijs, qui hoc scriptum in usum suum privatum prælo subijci curabant, festinanter nimium salisfacere voluit, multos per incuriam admisit errores qui sensum Authoris non tantum obscurant, sed planè pervertunt. Rogandus itaq; est benevolus lector, velit saltem hosce sequentes non gravate ante lectionem corrigere.

P. 1. lin. 23. affectu pro effectu.

P. 2. l. 2. Exoniensem pro Oxonon. l. 7. indicium pro iudicium
lin. 25. promovendum, lin. 30. contradictionis.

P. 3. l. 3. nostras pro vestras, l. 12. agnoscunt suum et virum
l. 29. rixosi pro rimosi.

P. 4. l. 6. Charitatem l. 21. finet,

P. 5. l. 6. sed ijs quæ ex Josephi l. 12. et una pro ex una.

P. 6. l. 27. quisquis pro quisvis l. 28. tolerari.

P. 7. l. 24. tentandæ, l. 28. finem ab alijs.

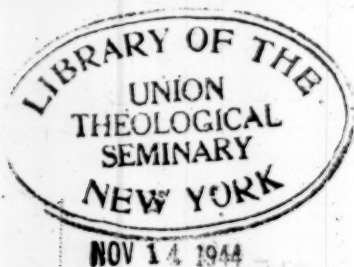
P. 8. l. 29. contradictioni.

P. 9. l. 17. quæ ad pacem.

P. 10. l. 28. Aristotelica pro Apostolica.

P. 12. l. ult. ut cogitare pro ita cogitare.

P. 13. l. 31. *судьбы* pro *дѣла*.

Gratiam & Pacem.

V Id Rev.^{di} Clar. Doctissimiq; Viri vestrum ante dies non multos Calvinismum, quem vocatis irreconciliabilem. Et quamvis multa mihi obversentur, in quibus uberiori forsitan cum fructu erga Dei Ecclesiam, certè multò majori cum delectatione meà meum impendi posset otium, quam ut talem prosequar, quæ jam mihi vobiscum instituenda est, dissertationem: quia tamen causæ subsunt non leves, quibus adducor, ut velle debeam vestris Reverentiis benè: ideo huc animum applicui, ut illud in quo à scopo ædificationis desleceitis eà quâ decet lenitate spiritus correctum velim; Ne scilicet confirmandi continuandiq; Schismatis reatum, in quem temerè vosmet meo quidem iudicio præcipitatis, diutius sustinere aut porro incurrere velitis quod equidem favente Deo futurum spero: si modo nostræ monitioni, quæ ab animo proficiscitur sincero, & in conspectu Dei optime V. R.^{tiis} faventi, aurem præbere non dedignemini. Rogandi igitur estis, permittere velitis ut amicabiliter ob oculos ponatur U^{ris}. Prudentiis, quare putandum sit mihi, quod hoc scripto aut potius disputandi modo schismatis inter Evangelicos irreconciliabiliter continuandi reatum in vosmet adducatis. Quod certè quoniam dictu videtur durum, & ego à me ipso non sine difficultate aliquà impetro, ut id ipsum palam facere velim; ideo illud quantum possum differam, & tantisper seponam donec veram præbuero R. Dignitatibus vestris informationem de rationibus instituti mei, cui vosmet, omni ut videtur animi contentione, exercitiq; vestra Scholastica, opponere decreveritis. Etenim requisitum est, ut verus causæ discipulatus status inter nos formetur, antequam ad disputationem deveniatur specialiorcm: si tamen eo sit progrediendum. Velim itaq; perpendatis ea quæ Vestris Prudentiis non ignota esse video de conatu meo, quo scilicet sine, quoq; effectu consilia Evangelicæ concordie cum Viris præsertim inter Lutheranos idoneis tractare hucusq; voluerim: nam de successu non sum sollicitus, quia rerum eventus est & *Θεὸς ᾤκτισται*: Scire ergo potestis ex iis quæ vidistis partim evulgata, partim in Manuscriptis communicata, me publicum egisse sollicitatorem consiliorum Theologorum Religiosæ concordie inter Evangelicas Ecclesias, quærendæ. Nec vos in Academia Wittebergenſi Theologos hac in parte reliqui insalutatos, & quamvis nullo me hætenus responſo dignari volueritis, id non ægre tuli. Sed cum jam videam, vos ingenium exercere vestrum in Ecclesie vulneribus reddendis insanabilibus, atq; adeo per lufum quasi, rem Ecclesiis noxiam, ac vobis ipsis perniciosam aggredi, non putavi ad id connivendum esse: ne scilicet vobis ipsis in malò nimium complaceatis & alios deteriores reddatis. Etenim quod in bono suadendo hucusq; nihil egeritis, id poruit malitiâ carere: & silentium sane vestrum sit per me inculpatum (quamvis interea dubitem, quo jure filere potueritis, cum parum deceat viros Theologos consilium suum denegare Theologicum iis, qui in re publico utili, legitima illud viâ requirunt:) Sed esto, sit ut dixi causa silentii vestri non solum inculpatæ, sed summe legitime: attamen aut abstinere potuissetis ab ipso scopo concordie quærendæ oppugnando: aut si omnino fas esse videbatur illum oppugnare: ad minimum

mum id viâ magis legitimâ factum esse decuit : & Paulo majorem huminitatem erga R. D. Episcopum Oxoniensem demonstrare etiam potuissetis : nam mea quidem opinione, fuisset inter alia humanitati vestræ consentaneum illi inprimis, & mihi quoque sime non indignum censurâ vestrâ judicatis, unum saltem exemplar scripti vestri transmittere, ut judicium de studio nostro vestrum, non tam ab aliis, quam a vobis ipsis intelligeremus, quod quia factum non est, neque jam suppetit mihi exemplar Dno. Episcopo communicandum : ideo nec illi facere volui judicium de vestra hac dissertatione adversus eum instituta, nec puto æquum esse, ut ad illam vobis quicquam respondeat, quoniam nec scopum laudabilem vobis propositum habetis, nec viâ legitimâ scopum nobis propositum oppugnat.

Scopus enim qui mihi propositus est, & quem ille suffragio consilioque suo juvare voluit, non est alius, quam præparare Pacis semitam : sed de Scopo vestro aliter judicare non possum, quam quod discordiæ fovendæ ansam hoc scripto anxie quæretis. Mihi propositum est Theologicæ consultationis, sedatæque deliberationis viam sectari, ut disquirantur consilia è Dei verbo depromenda, quibus unionis legitimæ mediâ, fundamentaque inter Ecclesias stabiliantur : vos disputationis Scholasticæ methodum, quam me declinare velle scitis, si quimini, ut consiliorum disquisitioni amicabili obicem ponatis. Ego viam positivam rei tractandæ urgeo, id est consilia affirmativa exquiro, per quæ omnium conscientis satisfiat, & ad veritatis scitu factuque ad salutem atque ædificationem necessariæ, agnitionem fraternamque professionem, omnes Evangelici aliquando perducantur : sed vos viam Negativam eligitis, in qua nec ullum ipsi consilium suggeritis, nec alienum admittere vultis, sed in exceptionibus adversus omnia quæ proponuntur formandis, ingenium obfirmatis. Ego erudiri cupio ab hominibus vestræ partis, de eo quod factum opus est, ad legitimam controversiarum decisionem, mutuæque ædificationis studium inter Evangelicos, etiam si in aliquibus diffideant, promouendum : non autem de eo quod ab hisce aut illis erratum vel perperam factum est, ad controversias minus reconciliabiles reddendas, & ædificationem impediendam quoniam alieni erroris scientia nec mihi, nec ulli quicquam, aut certe parum ad salutem prodest.) Sed vos nihil docetis de eo quod fieri debet, verum in lapsibus aliorum enumerandis, & erroribus exprobrandis exercetis studia vestra, atque adeo antiquam contradictioni ferram continuo reciprocatis : ut si nondum sint, fiant tandem controversiæ nostræ per vos irreconciliabiles. Cum igitur nullam consultationis viam admittatis, nec positivum quicquam suggeratis, sed omnia negative & per contradictionem tractetis, nec ullo modo concordie mutueque ædificationis studium juvetis, non video quomodo laudabilem scopum vobis præpositum habeatis, præsertim cum scopo nostro ab omnibus collaudato, nec a vobis ipsis improbo sed potius approbo, omnia faciatis contraria, & quidem viâ nec legitimâ nec rationali.

Legitima enim via non est vestra, quia per indirectum aliud quasi agendo Pacis studium impeditis, nec tamen videri vultis hoc agere. Prætextum enim quæritis in R^{do}. Dno. Hallo, ut demonstretis illum sibi non constare in judicio, quod ad concordie studium promovendum mihi concessit. Hic adversus Hallum actionis prætextus, occasionem præbet vobis aliud quod præcipue intendebatis agendi, nempe consultationes de via concordie amicales, & positivas procedendi vias sedatiores, interturbandi, conquiritis undique,

undiq; adversus ipsum studii scopum Scholasticis id est captiosis objectionibus. Nam in iis aniam novę disputationis captantes, contentionibus inutilibus magis magisq; involvere & distrahere studetis cogitationes vestras. Quod tamen citrà prejudicium studii pacifici vos facere velle, dicitis: quasi diceretis, vos remoram aut compedes currenti velle injicere, nec tamen illius cursum impedire. Talis itaq; procedendi via non videtur cordata atq; legitima; facite igitur aut arborem bonam & fructum ejus bonum, aut facite arborem malam & fructum ejus malum, nam ex fructu arborem oportet cognoscere inquit Dominus. Sed hæc rationi consentaneum est, ut totam Ecclesiarum reformatarum Doctrinam apud vos odioſo nec Reformatis grato Calvinismi titulo, insigniatis: scitis Reformatos factionum nomina à sese amoliri, nec à Calvino suam denominari Doctrinam velle, sed à Christo, & ab Evangelica Reformatione, quam promovere student. Calvinum agnoscunt, & virum certè magnum: sed tamen hominem fuisse sciunt, a quo non liceat professionis in Christianismo suę nomen mutuari, sine reatu schismatis, quoniam id ab Apostolo expressè prohibitum est. 1. Cor. 1. à v. 10. ad 14. & 3, 4, 5, 21, 22, 23, & 4, 6, 7. Nec igitur legitime nec rationabiliter a vobis fit, quod tam importune triuatis nomen factionis Ecclesiis invitis. Reformati enim putant sibi probrosum esse ab alio, quam à Christo & ejus Evangelio nomen professionis suę derivare. Nec etiam rationabiliter factum est, quod hunc Calvinismum quem irreconciliabili nomen vocatis, non definiveritis statim in ipso disputationis vestrę initio, ut statum quęstionis & terminos conclusionis, quam probare vultis, intelligere potuissemus, prout in methodo rationali, & discursu quolibet ritè ordinato fieri par est. Sed data opera occultatis Calvinismi descriptionem, nec ad Dnum Hallum accessistis ante pag. 31, ut exinde facile sit colligere, vos voluisse singulari artificio confusam litigandi materiam congerere, nihil autem docere, quod ad salutarem faciat instructionem, aut verę Pacis consilia promovenda. Et hoc ipsum est, quod aliquo modo profitemini, quando dicitis, vos more Scholastico velle examen instituere de D. Halli judicio: nam more Scholastico res tractare, nihil aliud est, quam omnia in dubium vocare, cuiuslibet rei aliquomodo contradicere: nihil tutum a quęstione relinquere: nihil ad pietatis praxin, aut fructum edificationis convertere, sed quęstionem quęstioni annectere, & ut rimosi consueverant legulei, litem ex lite trahere atque interminabilem reddere controversiam. Solent enim Scholastici Theologiæ rixosæ authores & nutritii, in nudā & evanidā rerum subtilium Theoria hærec, atq; omnia omnibus, vagā speculatione miscere, Hinc etiam est, quod vos pro consueta in hoc genere disputandi licentia, quolibet prætextu quidlibet allegare liberum vobis esse ducitis: atq; id præcipue urgetis (contra morem tamen antiquorum Scholasticorum, qui neotericis multò fuerunt modestiores) quod personam adversariorum vestrorum male pungat mordeatq;. Nam nihil intactum fermè relinquitis, quo irritari queant, quod non obtorto in iporum præjudicium collo trahatur: atq; hanc nec legitimā nec rationalem rei Theologiæ tractandę, sed potius exquisitam offensionis multiplicandę viam esse autumo: quam mihi sectandam nolo proponere, quoniam non lubet in Meandris istis vobiscum discurrere, relicto utiliori mutę edificationis studio. Et revera aliquandiu dubitavi, an vobis tam præposterè agentibus, & instituto tantopere ab omnibus laudato, directè adversantibus, aliquid esset respon-

pondendum? Nec omnino alienus erat à silentio retinendo animus meus, qui contemnere solet tales disputandi rationes; sed tamen propter nonnullas rerum circumstantias, propter sequiorem omnimodi silentii apud alios interpretationem, propter si lemmnitatem actionis vestrae, quae nunc etiam ad plures spargitur, partim ut alienentur simpliciorum animi magis magisque ab optimis cogitatis, partim ut propensiores omnium in hoc conatu iuvando affectus sufflaminentur, & quoniam decet meam, baritatem V. Rev. bene velle ex animo ideo non putavi abs re fore, si hoc pacto liberius paulo vos pro candore meo commonerem de periculo, quod in hac procedendi Methodo tantopere praeposterâ, incurritis; quando reatum hac ratione de continuando sine causa, & irreconciliabiliter confirmat do, inter Ecclesias schismate vobis acquiritis. Nam cum Dei favore in magna Christianismi Luce nos natos esse videamus, unde scire contingit inter homines vere spirituales (qui soli veri sunt Christiani) non esse posse schismata nec contentiones: sed haec studia esse carnalium hominum *παιδεία*, nos autem deprehendamus magno nostro incommodo in mediis contentionibus & schismate serventis nos nihilominus esse prognatos & educatos, ideo supervacaneum fuerit inquirere, unde originem traxerit hoc Schisma: & utrum vestris an nostris Doctoribus sit imputandum? Sed hoc agendum erit, ut serio dispiciamus, quomodo animae nostrae liberari queant à malignâ ejus contagione; hoc est, quâ ratione a Schismatis propagandi culpâ quantum possumus immunes nosmet conservemus. Atque hoc ipsum reverâ unum est ex iis, quod me ad haece curas inter alia impulsit. Et si vos aliter de vobis ipsis, de statu Ecclesiae Evangelicae veroque Christianismo non sentitis, id ipsum vos quoque non finit inter tot carnalia factionum studia, quibus omnia involvuntur, secure conquirere. Sed dicat quispiam quomodo hanc culpam evademus? profecto si nunquam de abolendo Schismate cogitationes suscipimus, fieri non potest, ut reatu careamus: nobis enim qui verbi praecones facti sumus, Evangelium pacis a deo commendatum est, ut illius praeparatione pedes habeamus calcatos: sed de tollendis dissidij nostris causis, si nullam unquam foveamus cogitationem, manifestum est, quod officium negligatur nobis demandatum, & quod a reatu continuati Schismatis coram Deo non censebimur immunes. Quamvis magis autem in conspectu illius hi culpâ tenebuntur ipsi, qui etiam rogati nullam impendunt studio coalitionis Christianae promovendo operam? Nunc igitur observate quid hoc casu à V. Dtibus R. fiat, tantum abest ut, etiam si rogati hac de re fueritis, ullam haecenus contuleritis operam ad Schismatis huius, sub quo nati sumus, abolitionem, ut etiam hunc nostrum rupturâe instaurandae conatum & scopum directe jam oppugnetis, & ad continuandum inter nos dissidium, animum ut mihi videtur ex professo componatis, dum ingenia tyronum, vestraque in hisce exercetis, & Theologiae candidatos, proposito dignitatis, licentiaeque praemio ad licentiam criminandi, & certamina haec multis modis illicita palam excitatis.

Ephes.
6. 15.

Hic jam praevideo quid ad haec sine dubio dicturi sitis, vos scilicet eo animo disputationem hanc minime suscepisse quasi velitis scopum ipsum, aut meum in quaerenda concordia conatum impugnare; sed alio & innocuo plane animo haec fieri: atque id ipsum liquido patere ex praefatione & conclusione scripti vestri. Nam primo sub finem praefationis pag. 3. dicitis vos examen instituere velle de judicio Iosephi Halli Irenico more
Scho-

„ Scholastico & citra præjudicium illorum, qui denuo sudant in inveniendis conciliationis
 „ mediis. Deinde in conclusione Disputationis pag. 132. & 133. hæc verba habetis.
 „ Non enim hic ignem fodio, sed incommoda saltem allego, quæ conciliabilitati Dogma-
 „ tum ob stare videntur ex parte Calvinistica. Tantum de prominentioribus dubitandi ra-
 „ tionibus circa facilitatem, modum, & media conciliandi dogmata, inter Lu-
 „ theranos & Calvinistas hæcenus controversa non omnibus quidem, sed iis quæ Io-
 „ sephi Halli, & Iohannis Duræi opinionibus, primâ fronte eminent, & ad exercen-
 „ dum Theologiæ candidatum hac vice sufficere visa sunt; Quibus nec amputatur Spes
 „ contrahendi numerum illorum dogmatum, quæ communionem Ecclesiasticam inter
 „ partes dissidentes hæcenus impediunt, nec obfirmatur animus adversus quamcumq; ad-
 „ missionem quarumcumq; mutuae tolerantie rationum. Quin Deum potius ex intimo
 „ corde veneror, ut persuadeat utrisq; ἀντιχριστὸς ὁ καὶ τὸν διδόντα πρὸς λόγῳ ex una tamen
 „ ὁ καὶ ἀδυνατῶ ἀντιχριστὸς.

Tit. 1.9
 1. The.
 5. 14.

Dicetis ergo vos hic aperte protestari de hisce.

1. Quod autores concordie quærendæ nullo velitis afficere præ-
judicio.
2. Quod intendatis tantum exercere in hisce scholastico more candi-
datum Theologiæ vestrum.
3. Quod ignem non velitis fodere, sed incommoda saltem allegare,
quæ conciliabilitati dogmatum ob stare videntur a parte Cal-
vinistica.
4. Quod vestras tantum dubitandi rationes prominentiores de faci-
litate, modo, & mediis conciliandi controversa inter partes
dogmata proponatis.
5. Quod nec amputare spem contrahendi numerum dogmatum con-
troversorum nec obfirmare animum adversus tolerantie ra-
tiones velitis.
6. Quod Deum potius oretis, ut persuadeat utrisq; doctrinam de ser-
mone fideli, & tolerantiam infirmorum.

Atque ideo me nullo jure accusationem hanc vobis intentare; quod scopo
 quæsitæ concordie studia vestra opponatis. Fateor hæc non malè à vobis dici:
 Sed Sophocleum illud notandum erit; ὁ γὰρ λόγος τὸ βίον ἀνθρώπου λαμβάνει
 πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἂν τοῦ θανάτου. Non namq; verbis hanc vitam conabimur præstare
 Claram, sed factis potissimum. Date igitur veniam mihi hanc rem paulò accuratius
 cum conscientia vestrà disceptaturo. Puto autem hanc protestationem vestram nullo
 modo esse admittendam, quoniam ab actionibus vestris manifeste refellitur. Scitis
 enim protestationem factis contrariam non esse validam. Certe hinc facile apparet, quod
 de Scopi nostri pietate atque innocentia apud animum vestrum convicti sitis; quia
 non

in Oz-
dipo.

non vultis haberi tales, qui studeant illum impugnare: sed quandoquidem actiones vestrae aliud omnino clament, oportet ut ex vestris verbis iudicium feratur, de actionibus vestris, ut appareat, quod culpa non vacetis. Quoniam scilicet illa quae approbatis, & fieri debere iudicatis: nec ipsi facere conamini, nec ut ab aliis tranquille fiant sine molestâ interruptione, & litigiosa contradictione, permittitis. Videamus strictim, quænam illa sint. Iudicatis æquum esse, ut nullum concordiae autoribus præiudicium creetur. Iudicatis iniquum esse ignem fodere; Iudicatis fieri posse, ut contrahatur numerus dogmatum inter partes controverforum, & fieri non debere, ut animi partium obfirmetur adversus admissionem quarumcunque tolerantiae rationum. Iudicatis denique officio vestro consentaneum esse Deum venerari, ut omnes in sermonis fidelis doctrina confirmet, & ad infirmorum tolerantiam disponat. Præter hæc putatis etiam expedire ut candidatos Theologiæ vestros, in hisce disputationibus exerceatis, & quidem more Scholastico. Putatis non inutile esse, incommoda quælibet allegare, quæ conciliabilitati dogmatum ob stare videntur à parte Calvinistica. Putatis denique; fas esse proponere dubitandi rationes de facilitate, modo, & mediis conciliandi controverſa inter partes dogmata. Hæc illa sunt, quæ observo vos iudicare & putare, jam autem si ego manifestum fecero ex tenore, disputationis vestrae; quod contraria omnia faciatis iis, quæ hic iudicantur esse bona; & quod magnâ ex parte malè agatis, in iis, quæ putatis convenientur, utiliter & licite à vobis fieri posse; annon probatum sufficienter dederò illud, quod initio mihi demonstrandum suscepi? atqui existimo me id ipsum magis quam vellem liquidò manifestum facere posse. De singulis aliquid erit indigitandum. Nam fuscè istis inhærere non vacat. Fiat ergo initium ab eo, quod ultimum est in disputatione vestrà, nempe à voto, de doctrina fidelis sermonis retinendâ & de tolerandis infirmis. Dico autem ita, Quicquid vovetis ab omnibus fieri, si id ipsum pro virili non præstatis à parte vestrà, certe culpâ non caretis. Atque nihil minus hac disputatione præstatis à parte vestrà, quam hoc ipsum, quod fieri vovetis. Ergo culpa non caretis. Etenim quisvis ex animo vovet sermonem confirmari fidelem, & infirmos tolerare, is procul dubio si possit, sermonem ipse confirmabit fidelem, & infirmos tolerabit; & si Theologico non caret Spiritu, non poterit non aliquem exercere conatum, Epl. 41. quò semetipsum etiam apud alios, voti sui reddat compotem: recte enim Seneca, stultum est optare, quod possis à te impetrare: potest autem Theologus hoc à se impetrare, & præstare, ut Doctrina sermonis fidelis retineatur, ac conservetur, ut & infirmi tolerentur. Potest inquam à se hæc impetrare, si officium faciat, id est si dilucide Doctrinam illam tradat, & solide instruat omnes de hisce, quæ ad sermonem fidelem retinendum, & infirmorum tolerationem, faciunt. Nempe si explicet, quænam Doctrinæ de sermone fidei capita, & indubitata apud omnes præsertim vero Evangelicos) sint principia? Quomodo ex illis capitibus atque principiis, extra omnem controversiam positis, conclusiones ad controversiarum decisionem utiles, deduci queant? Quà viâ tales conclusiones aliis ad ædificationem insinuandæ sint? Quibus verborum formis urgendæ? Et per quam legitimæ interpretationis normam, si dubium de iis oriatur, ex textu sacro comprobandæ? Quinam item infirmi, & qui non infirmi, sed pertinaces censendi sint? Quænam erga eos tolerantia requiratur? id est, quousque ferendi,

ferendi, qui diversa in rebus fidei à nobis sentiunt? quomodoq; cum iis agendum, ut ab errore periculoso revocentur? De hisce & similibus rebus voto nostro subordinatis, potuissetis forsitan ab eruditione vestra evidentem impetrare doctrinam, in Theſi, atq; Antithesi elaboratam, si cordate & sine præjudicio, officium facere voluissetis. Sed de hisce nullum quod sciam verbum facitis aliter, quam animo nobis contradicendi & nostra refutandi, quæ aliquomodo huc spectant. Igitur loco eorum, quæ voto vestro respondent, contraria omnia facitis; Etenim nihil aliud apud vos invenio, quam errorum perpetuas exprobrationes, & animorum per se plus satis offensorum, novas irritationes. Hoc jam ex particularibus probari posset, per enumerationem sufficientem, si eo progredi vellemus. Sed præstat hoc labore superfedere; tædio enim conjunctus foret: & sufficere Cipriani illud vestris R. in memoriam hic revocare. Omne quod voti est, etiam actu signandum est; ne aliud vota commendent; aliud actus insinuet. Vos autem nullo actu vota hæc signatis; sed aliud plane imo contrarium insinuat, ergo culpa non caretis. Eodem modo de reliquis dicendum; nam etiam si judicetis fieri non debere, ut animi partium obſcurentur adversus admissionem quarumcunq; tolerantiae rationum, tamen ad emolliendos animos nihil facitis, nihil moderati sua detis, nec ullo modo patefacitis qualem tolerantiae rationem, aut in Doctoribus, aut in Magistratu legitimam esse putetis, nam Doctoribus contradicendi necessitatem quandam impositis & quaestionem de Magistratu quousq; in eadem Republica ferre debeat, eos qui dissident in Religione, seponitis, ita, ut nullibi magis eos, quos vocare soletis Calvinistas, pungatis, quam in hoc capite, pag. 80 ex 81.

Idem & de minuendo Dogmatum controversarum numero, quamvis judicetis spem hac de re non esse minuendam; ipso tamen facto hanc spem, quantum in vobis est, minuitis. Nam omnes Reconciliationis tendendæ vias, ab aliis propositas rescinditis, & omnem obſtruitis quasi vallo, atq; aggere, aditum, ad amicas eâ de re cogitationes, nec ullam controversiæ ad pauciora capita contrahendæ rationem monstratis; sed novis è contrâ controversiis compluribus anſam præbetis, dum semper aliquid excipitis, atq; obijcitis, ad ea quæ hætenus fuere hunc in finem aliis proposita.

Ad hæc dicitis vos ignem non sudere, sed si per ignem intelligitis animos partium inflammatos ab offensione mutuâ, sive datâ, sive acceptâ; & si per fossionem intelligere oportet harum offensionum refrigerationem; atq; animorum ulteriorem vellicationem atque concitationem: ego me nihil unquam intellexisse, aut jam intelligere fatebor; si hoc ipsum vos diligentissimè non facere judicabunt omnes, qui extra partes futuri sunt. Sed ante omnia præfati estis, vos citra præjudicium illorum, qui denuo sudant in inveniendis conciliationis mediis, disputationem hanc velle instituire. Hic petendum est, quid vox præjudicii vobis significet? Accipitur enim aliquando & in bonam partem. Nam si sensus est, quod velitis citrà favorabile præjudicium disputare, id est quod Disputatio vestra non luc tendat, ut præparetur lectoris vestri animus ad Pacem, aut ut benè affectus erga concordie querendæ authores reddatur: tum fatebor dicta vestra factis respondere, sed si sensus sit, quod citrà præjudicium concordie Scopo oppositum, dispu-

disputare velitis; id est quod Disputatio vestra eo fine non suscipitur; ut animi Lectorum præoccupentur sequi per concordia authoribus, eorumque studiis opinione. Tum mirari lubet, quid per sequiorem opinionem intelligatis? & annon putetis, id quod de D. Episcopo Exonensi probandum suscipitis: eum nempe sibi non constare in iudicio suo; posse sequiorem de illo opinionem aliorum mentibus ingenerare? Si autem potest, & si hoc fine disputatis, ut alii de ipso ita cogitent, an vere dicetur, quod citra præjudicium ipsi oblatum hoc fiat? Deinde quando alios omnes concordiae auctores refutatis & perstringitis passim, atque in hunc finem totam Disputationem suscipitis, ut adversus conciliationis rationes à nobis propositas præoccupetis vestratum animos. Annon præjudicium sinistrum & nobis & operi afferre studetis? Uno verbo; aut serio aut non serio hanc rem agitis, si serio conciliationem controversiarum inveniri non possit; atque hoc ipsum validis argumentis vos probasse putatis, quomodo verum erit, quod citra præjudicium nostrum hoc intendatis, cum nos contrarium plane iudicemus? an opposita iudicia sibi invicem non præjudicabunt, etiam tum, quando alterum ad alterius everisionem serio proponitur? At si non serio, sed tantum ostentandi ingenii vestri causa hæc agitis, tum nec sic culpam effugietis gravem, quod rem tantam tantâ cum offensione conjunctam; tali modo, id est inanis gloriae; & quidem in fovendâ contradictione periculosa, captandâ causa, tractare volueritis: hoc enim est quasi per lulum ignem fodere. Nam si revera non judicatis controversias esse irreconciliabiles, cur dissuadetis conciliationem? Imo cur non potius suadetis eam, si præsertim nihil in ejus præjudicium faciendum esse putatis? Nam non potestis ut mihi quidem videtur, bona conscientia non suadere illud Ecclesiis, quod ad ipsarum ædificationem fieri posse putatis, Ast si revera iudicio vestro sunt irreconciliabiles, tum fateor quod per conscientiam aliud facere non possitis, quam hoc quod facitis. Sed tum non opus erat profiteri, quod conciliatoribus controversiarum nullum velitis afferre præjudicium, sed potius debebatis illis, quantum sine offensione potuissetis, impossibilem conciliationem amicabiliter dissuadere atque aliam rei tractandâ viam demonstrare. Quod cum non faciatis, & tamen impossibilem esse reconciliationem contendatis; apparet vos revera non tam Ecclesiarum ædificationi, quam contradictionis, id est controversiarum continuationi velificare, & dicis tantum gratia proferre illud, quod de præjudicio conciliatoribus non dando præfati estis: atque ita intentionem vestram concordie querendæ scopo, esse contrariam, atque vos reatum Schismatis irreconciliabiliter continuandi vobis hac preposita agendi Methodo consciscere, quod ego certe non sine doloris, & compassionis affectu in vera coram Deo charitate concepto, profero & illibenter de vobis cogitare debeo. Verumtamen cum ita cogitem, nec aliter cogitare possim, hisce scilicet persuasus rationibus & argumentis è re ipsa desumptis, non debui hoc ipsum reticere, quoniam Dominus qui prohibuit, Levit. 19. 17. nos odio habere fratrem nostrum in corde nostro, eodem loco jubet nos libere eum corripere & non ferre in illo peccatum. Hæc igitur monitioni vestræ serviunt, ut ad animum revocetis, annon ita sese res habeat, quemadmodum ego infero, & si ita sit, ut periculo reatus cui subjacetis, vosmet tempestive subtrahatis, hortor & admoneo.

Atque hæc quidem ex iis quæ recta esse judicatis illata sunt, nunc videamus illa quæ
putatis

putatis convenienter, utiliter & licite a vobis fieri posse. Primo existimatis expedire ut candidatos Theologiæ vestros in hisce disputationibus exerceatis & quidem more Scholastico. Sed hoc iis non expedire constat ex eo quod jam V^{is}. D. R^{is}. nec laudabilem scopum nec Ecclesiis utilem esse propositum demonstravimus. Id autem in quo Doctores ipsi Dei Regnum non promóvent in Ecclesia, nullam candidatis Theologiæ afferre poterit utilitatem. Quis enim Ecclesiis prodesse cogitabit, ut ij qui ad ministerialem educantur functionem, malevolis astuescant contentionibus, & Scholasticis litigiis? An hæc divino fæderi annunciando & Evangelio Salutis promulgando subseruiunt? Annon ex hisce virus quoddam concipere solent Tyrones, quod postea pro concione sine auditorum discrimine, & qualibet occasione captatâ, evomunt, magno cum affectu, in omnes quos Zwinglianos aut Calvinistas vocitant, ad ostendendum scilicet Zelum suum, quod ~~nam~~ sint Lutherani, & Calvinismum non sapiant? annon hinc amaris affectionibus imbuuntur auditores? & annon ex ejusmodi disputationum exercitiis hæc promanant? Hoc igitur ipsum illud est, quod schismatis perpetuum præbere solet fomitem: atq; ideo vel hoc ipso nomine, quod candidatos vestros Theologiæ in hac præpostera disputandi ratione tam sedulò exerceatis, atq; eos potius non instruatis in iis quæ Pacem cum veritate excolendam Apostolus tantopere Timotheo suo commendavit 2. Tim. 2. 22, 23, 24, 25, 26. Hoc ipso inquam nomine magis culpandi estis. Nam hinc magis magisq; illud ipsum elucet, quod ego in vobis reprehendo, quod nempe reatum perpetuò confirmandi Schismatis in vosmet temerè adducatis, quoniam talibus exercitiis, quæ excogitandis & verisimiliter probandis contradictionibus instituta sunt, rixosæ scientiæ semina juventutis mentibus inplantantur, quæ se postea ad omnes diffundunt. Hoc enim insigne quoddam videtur esse stratagemâ, ad continuandum studia partium inventum, ut nimirum discipulorum ingenia ad criminandi & contradicendi artificia formentur, & exacuantur, & ut candidatis honores hoc titulo obveniant, quod adversus Calvinistas cum laude in publico disputaverint, hæc enim ratione perpetuò deinde obligantur ad contradicendum iis quibus se nunquam reconciliari posse, semel magna cum solennitate professi sunt: præsertim quando suscepti publicèq; contestati odij præmia, honorum titulos retulerunt. Respiciite igitur, quoniam tendant exercitia vestra Scholastica, quæ in Academiis hodie instituuntur, & exinde judicium fiat, quousq; expedire illa putandum sit. Annon huc directè spectant ut refutentur potius opiniones quælibet à vestris, quocumq; modo dissentientes, quam ut veritatem & sinceritatem Religionis Evangelicæ, è principiis suis per evidentiam spirituales demonstrent? Hoc autem cui ului servit, nisi ut partium studia fervidè potius foveantur, quam ut errantium instructioni & omnium ædificationi in Sanctorum communionem conùlatur? hinc autem fit, quod ad censuras potius de aliorum dictis & factis ferendas, quam ad dicta factaq; vestra secundum veritatis iustitiæq; normam, componenda & comprobanda, propendeatis. Victoria enim queritur magis, quam fidei & veritatis ad salutem necessariæ manifestatio. Ajo autem talia ingeniorum exercitia à veri Christianismi, nedum à Theologiæ sacræ scopos esse maximè aliena: præsertim quando usurpantur, prout hodiè fieri solet, partim ad inanis eruditionis ostentationem, partim ad controversias in infinitum propagandas. Affirmo igitur Theologiæ

candidatis, non modo esse utilia, sed multis modis damnosa hæc exercitia, quoniam nec seipſos, nec Ecclesias quibus destinantur, nec eos quibuscum certant, meliores aut doctiores reddunt ad salutem, hac suâ disputandi exercitatione, sed dum nudam quaerunt in certamine de opinionibus, de verbis, & phrasibus, victoriam, insaniunt circa quaestiones & contradictiones scientiæ, falsò ita nominatæ & omnem interea publicæ ædificationis curam negligunt. Iudico itaq; inter omnes quæ unquam fuerunt scientiæ in Christianismo tradendæ vias, hanc quæ Scholastica vocatur maxime esse jejunam, carnalem, & infructuosam, quod ut appareat, paucis lubet varias Doctrinæ in Christianismo tradendæ periodos atq; ætates considerare.

Prima ætas fuit Apostolorum, in qua doctrina divinitus inspirata ab ipsis Apostolis initio, & postea à viris Apostolicis & horum discipulis incorruptè tradebatur, quamdiu scilicet hi posteriores, mysterium salutis eâ quâ par erat simplicitate nativâ, tractabant, & omnem de Evangelio doctrinam, ad veritatem quæ secundum Pietatem est, reducebant.

Secundâ ætas illa fuit, quæ hodiè Patrum vocatur, in hac Ecclesiæ Doctores partim cum gentilium philosophis pro veritate Religionis Christianæ, partim cum hæreticis pro ejus puritate, concertarunt, & aliquando inter sese etiam de nonnullis minutioribus digladiati sunt. Hic primæva Simplicitas paulatim tam in Doctrinalibus quàm in practicis amissa fuit; nam ut satisfaceret philosophorum & hæreticorum strophis, quibus impugnabant receptam à viris Apostolicis, aut ab ipsis Apostolis scripto consignatam Doctrinam, multa fuerunt admiscenda humanæ ratiocinationis dogmata, quibus nimi im tempore tribuimus & magis aliquando delectamur, quam divinis verborum fornulis. Sed tamen pleraq; omnia hac ætate ad pietatem atq; devotionem referebantur morale, donec hæc tandem amissa pietate internâ in externam cultus larvam & superstitionem degeneravit.

Tertia ætas Scholasticorum est, qui in superstitione confirmatâ nati, & in obscuris monachorum claustris educati, dum otio abundabant, doctrinam à Patribus acceptam infinitis & Apostolica Philosophia, propriâ ratiocinatione, obscurâ traditione & ineptâ subtilis ingenii curiositate, haustis commentis, atq; speculationibus diduxerunt in varias quaestiones, quas in utramq; partem barbaris inutilium notionum nominibus pro lubitu adinventis disputarunt, stylo rancido & sibi nequaquam coherenti. Hic demum ad factiones devenit, quæ propter opiniones Doctorum diversas, qui gloriam in eo captabant ut contradicendo aliis, laudem subtilitatis reportarent, nec in errore ullo deprehendi possent, quem non aliqua distinctione eluderent. Nec aliud in iis ferè laudandum est, quàm quòd acuant lectoris sui ingenium in abstractionibus & rerum à sensu remotarum formalitatibus (quas vocant) & proprietatibus concipiendis, & quod realia, id est, suos de rebus disquirendis conceptus tantum tractent, nec affectuosa aut personalia admisceant, quæ offensionem ulli præbeant. De cetero in invenendis quaestionibus circa rem quamlibet, in quaestione qualibet in utramq; partem probabiliter discipulandâ, & in perpetuo contradicendi studio artificiosè excolendo, omnes ingenii sui vires impenderunt, nec ullo usui in aliis quod sciam, humano generi fuerunt.

Quarta ætas hæc nostra est, quæ incepit à linguarum & politioris literaturæ studio excolendo, quo aditu ad authores patefacto, nunc indagamus sedulo, ex omnibus & omni ævo Scriptoribus, omnem in humanis & divinis rebus traditam Scientiam, ut Reformationem Ecclesiæ ac Reipub. aliquouq; tandem promoveamus. Nec ullà re magis laborare videtur hæc ætas nostra, quàm fastuosa quadam & inani acquisitione scientiæ præsumptione & confusâ malignaq; ejusdem usurpatione, ad studia partium & factiones inter Christianos alendas tam in Republica quàm in Ecclesia. In Ecclesia autem præsertim inter Evangelicos triplex omnino Theologiæ studium viget.

Sunt enim qui totos sese scripturali Theologiæ tradunt, & in his quidam nihil pensi habent, ea quæ ab ullis sive antiquis, sive recentioribus commentatoribus scripta sunt, sed solas per se audiunt scripturas: quidam qui sine cortice natæ non volunt, à recentioribus præcipuè commentatoribus toti pendent: quidam nec hoc aspernantur, nec nimium iis tribuunt; sed suo interposito judicio, ad contextum omnia referunt. Præter hos alii sunt qui sese totos Patribus legendis consecrant, & in his quidam, præcipue controversiarum omnium decisiones, & S. Scripturæ sensum ex iis eruere conantur. Quidam præcipue sese dedunt observandis Ecclesiæ primævæ constitutionibus, atq; ritibus ab antiquo usurpatis.

Sunt deniq; alii qui sese scholasticis authoribus propter ingenii quandam convenientiam vel melioris instructionis defectum, magis addicunt, quàm aliis scriptoribus, i nempe, qui vel philosophicam sibi vendicant libertatem in rebus suo Marte disquirendis, vel qui à magistris suis Philosophiæ rixatricis principiis inbuti, atq; ita facti formatiq; ad controversias in re qualibet movendas, fuerunt, nec aliud fere sciunt, quàm in Theoreticis captare phrasas atq; sententias, quibus contradicant cum aliqua probabilitate: & in rebus agendis difficultates movere, aut censuras de aliorum rebus gestis ferre. In hoc præcipuè a superioris ævi Scholasticis differentes; quod, cum vel pluribus sese immisceant, vel sæculum hoc plurium & quidem rerum mixtarum ferax sit; majora sibi etiam arrogant, plura tractent, fervidius contradicant, à personalibus non abstineant; nec realia tam solidè subtiliter & modestè, prout illi fecerunt, discutiant; iisdem tamen ingenii exercitiis ad contradicendum institutis delectentur, et artificii utantur, stylo paulo terriori, & methodo magis ordinatâ. Hæc ergo scientiæ tractandæ vias hoc pacto recensere consultum putavi, ut videretis quo loco habeam Scholastica exercitia vestra, & quare non putem expedire, ut Theologiæ candidati in iis exercentur. Pauci sunt ex Doctoribus hodiè, qui in omnibus egregiè versati sunt, cum judicio, aut qui medullam & nucleum præcipuè in quolibet genere scientiæ, sibi acquirere student; aut quæ acquisiverunt ad usum publicæ edificationis sine præjudicio convertant, aut discipulos suos eo manducant: sed si fieri posset; ut in Theologiæ candidatis ad eruditionem veram formandis adhiberetur institutio Academica, quæ eos primo ad scripturalem Theologiam ex ipso textu intelligendam, compendio deduceret, deindè doceret Patrum & Scholasticorum Doctrinam omnem utilem Scripturali veritati subordinare, & ad usum Pietatis, & Charitatis, quæ a mundo corde, a bona conscientia, & fide minime simulatâ fuit, applicare: atq; hoc sine si exercitia instituerentur, quæ nemini præjudicaret, tum existi-

marem non male cum iis agi, sed prout res hodie comparatæ sunt, hæc vix fieri posse videntur, eâ quâ par est simplicitate Spirituali. Excuso igitur sane vestrum hac in re factum propter inolitam publico malo consuetudinem, sed doleo à consuetudine male agendi, reatum Schismatis continuandi inter Euangelicos, in vos derivari.

Secundo, Putatis non inutile esse incommoda quælibet allegare, quæ conciliabilitati dogmatum obstat videntur à parte Calvinisticâ.

Fatebor equidem id non esse inutile, si modò fiat debito modo: debitum autem modum hunc voco, qui non sapit odiosam exprobrationem, & partium studium, qui ad scopum legitimum dirigitur & qui tollendis incommodis, non autem iisdem multiplicandis viam struit, & aditum patefacit. Horum autem nihil fieri videtur à V. D. atq; idèò concludendum est, quod non solum inutiliter, sed etiam cum detrimento quæsitæ concordiæ hæc incommoda a vobis allegentur. Nam ubiq; manifesti cujusdam odii & exprobrationis indicia relucet, nec ullus in allegando finis intendi videtur, nisi desperatio de viâ reconciliationis, atq; ita nullum consilium suppeditatur ad incommoda quæ allegatis è medio tollenda, sed potius hoc ipsum intendi videtur, ut consultationes de tollendis concordie remoris amicales, impediatur, atq; ita Schisma continuo ad posteros propagetur.

Unicum restat de dubitandi rationibus. Dicitis enim circa facilitatem, modum, & Media conciliandi dogmata inter Lutheranos & Calvinistas controversa, vos dubitandi rationes prominentiores ex Dni. Halli & meis opinionibus hausas, proposuisse. Fateor non esse abs re dubia movere, si modo id fiat ingenuè, candidè, & solutionis quærendæ non autem subterfugiendæ studio. Vos autem solutionem dubiorum vestrorum non quærere, sed subterfugere potius, conjectari licet ex eo, quod nobis, è quorum scriptis dubitationes vestras natas esse dicitis, non volueritis eas humaniter communicare resolvendas. Dubitatis ergo ut insolubiles videantur dubitationes vestrae. Sed si viâ consultationis amicalis negotium tractassetis, si dubitanter & non confidenter egissetis, si ipsum scopum non impugnassetis, tam quo ad rem, quàm quo ad agendi modum, me levassetis hoc labore vos monendi & vosmet tædio hæc legendi liberassetis; sed cum nihil animo pacifico vos agere videam, cum pateat, quod scopum à nobis propositum manifestè declinetis, cum laudabilem scopum vobis non præfigatis, cum scopum aut quem intenditis ipsi, aut quem in nobis oppugnat, viâ nec legitimâ, nec rationali tractetis: cum methodo purè Scholasticâ ad disputandum, & controversias augendum, comparatâ procedatis: cum voto vestro nihil consentaneum, sed omnia potius contraria, faciatis: cum tolerantia omnes potius rationes rescindatis, quàm faciliatis: cum Dogmatum controversorum numerum unâ cum offendiculis non minuat, sed potius augeatis: cum ignem fodiatis: cum contra præjudicium conciliationis studio oppositum, nihil ferme agatis: cum ad contentionis studium perpetuandum Tyrones & candidatos exerceatis: cum deniq; incommoda & dubia non allegeris eo quo decet ad pacificam transactionem modo, ut scilicet incommoda tollantur e medio & dubia resolvantur. Sed sub hisce prætextibus occasionem capietis remorandi consultationes jam institutas, & sufflaminandi propensiores bene affectorum conatus in præparandis concordie viis: cum inquam hæc omnia agatis, atq; hæc mihi ex re ipsâ liqueant, ita, cogitare debeam vos manifestum

nifestum continuandi schismatis reatum incurrere, putavi non decere meam Charitatem apud vos hoc ipsum reticere, sed necessarium aliquomodo judicavi hanc qualemcumque; admonitionem conscientię vestrę insinuare perpendendam, ut de re ipsa serid cogitatis, annon in hunc modum hæc sese habeant, quemadmodum ego judicavi. Optarim autem me falli in iis, quæ de animo vestro minus propenso erga hocce institutum, dixi. Itaque non erit mihi ingratum si reipsa demonstratis, vos aliter erga causam affectos esse, quam ego judicavi. Quoniam autem gaudebo plurimum, si hac in re meam sententiam ipso facto refutetis, spero vos in optimam partem accepturos ea, quę jam optimo animo dicta fuerunt: & ne putetis ex affectu præoccupato hæc procedere magis, quam ex iudicii recti dictamine: mantissæ loco addam nonnulla de naturâ Schismatis, ut meum eâ de re sensum melius intelligatis, & originem huiusce mei timoris de periculo reatus vobis imminenti, perspiciatis. Schisma igitur mihi est, quęlibet animorum inter Christianos disjunctio, per quam separantur ab officiis in Sanctorum communione sibi invicem sectandum Dei voluntatem præstandis. Inter alia autem officia, hoc unum est divinę voluntati apprime consentaneum, ut membra mystici corporis Christi omnia ean-

dem pro sese invicem habeant sollicitudinem. Nam Apostolus dicit Denm *συννεσις* hoc sine corpori tribuisse, ut membra *τὸ αὐτὸ μερμερῶς ὡς ἑνὸς σώματος*; si autem hoc intermittatur, exinde Schisma in corpore oriri, exerte dicit Apostolus; unde concludere oportet, hujus curę intermissione Schismatis reatum coram Deo inferre: & eos qui causam præbent intermittendi hanc curam, periculum hujus reatus contrahendi incurrere. Intermittitur autem hæc curas, quoties ij quibus id ipsum præ aliis incumbit, diligentiam non adhibent ut Spiritus unitatem in vinculo Pacis conservent prout præceptum est ad Ephes. 4. 3. Nam cum Corinthii hoc neglexissent, & affectare inciperent diversos professionis suę authores, a quibus sese denominabant; Apostolus dicit inter eos fuisse Schismata, quę ut aboleret, ad officium eos revocat intermissum, nempe ad studium conservandi Spiritus unitatem, quando serio obtestatur eos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idem loqui studeant omnes, & ut esse velint *κατὰ τοὺς λόγους*, eadem mente & eadem sententiâ. 1. Cor. 1. 10. Qui ergo scopum sibi non habent in Christianismo propositum, ut aut conservent sedulo unitatem Spiritus, quam cum aliis jam habent: aut ut luxata diffidiis Eccesię membra, ad unitatem denuo reducant, id est, qui solliciti non sunt ut illam membrorum *διεσπασίαν*, quam Deus inter Christianos esse vult, in spiritu retineant, aut instaurent: ij *διεσπασίαν* in corpore mystico authores censendi sũnt. Cum enim omnes sponte nostrâ propter intemperiem carnis nostrę continuandam ad extrema quædam à medio, id est, ab æquali in vita Spirituali & tranquillo animę motu, ad excessus quosdam aut defectus inordinatos, qui requiem nostram & aliorum perturbant; Deus hanc curam nobis injunxit; ut hac ratione animorum perturbationi, quę locum in ejus Regno non habet, obviam iretur. Regnum enim Dei justitia, pax & gaudium in Spiritu Sancto est; cum hisce nulla consistere potest animi perturbatio, & sine hisce, aut ubi horum cura intermittitur, omnimodam oriri perturbationem, necesse est. Etenim qui per hæc Christo non servit, is nec Deo placet, nec hominibus probatus est: Ergo qui aut *διεσπασίαν* infert affectibus fidelium, aut non studet conservare Spiritus unitatem, sed illam potius labefaciat, is Deo non servit in

ipſius Regno, ſed ſecefſionem quandam ab illo facit ſpiritualem; quolibet autem ſecefſio ſpiritalis à Dei regno Schiſma eſt, aut ſchiſmati originem præbet, ſi continetur. Iam de veſtrę Diſputationis ſcopo, & agendi modo quo dubia veſtra proponitis, ex hiſce iudicium facite, & mihi indicate annon reatum continuandę & irreconciliabiliter propagandę *diverſionis*, quę inter Spiritus Proteſtantium exiſtit, hoc ſcripto veſtro vobis contrahatis. Si ab hoc reatu non eſtis immunes, tum quatenus reſiſtitis mediis, quę ad inſtaurandam unionem a nobis propoſita ſunt, tum quatenus novas offenſionum cauſas profertis & cumulatis, certè mihi vitio non erit vertendum, quod de errore, quem hac in parte, meo quidem iudicio, erratis V. D. monere voluerim: ſed ſi putatis vos ab hoc reatu eſſe liberos, tum mihi demonſtrandum erit, aut Schiſmatis continuandi reatum ab hiſce non trahere originem, aut hæc à vobis in hac diſputatione non fieri; alterutrum horum ſi mihi demonſtreis, fatebor me erraſſe in iudicio, quod de vobis tuli, & petam ut amanter monenti culpam hanc condonetis, quę a legitimâ erga vos ſollicitudine profecta eſt. Utinam de nobis eodem modo ſolliciti fuiſſetis! certè gratias vobis agere debuiſſemus, ſive jure, ſive injuriâ nos culpaeſſetis. Putamus enim hanc eſſe Regiam in Dei regno legem, quę nobis fieri vellemus, aliis faciamus. Hac lege omnia mutuę ædificationis officia propoſuimus hætenus & favente Deo deinceps proponemus. Nec aliam in abolendo Schiſmate viam inveniri poſſe iudicamus.

Atq; hæc de hiſce ſufficiant in præſentiarum, forſan ſi otium nobis ſuppetat, ad ſpecialiora progrediemur, ut, ſi dubitandi & non obluetandi & tergiverſandi animo, objectiones veſtrę reverà propoſitæ ſint, (quod confidenter aſſeverare non volumus, quoniam Charitas noſtra non ſolum tegit multitudinem peccatorum, ſed etiam in meliorem partem omnia libenter interpretatur) ſolutiones illarum accipiat tempore opportuno. Interim videtur nobis officio veſtro valdè conſentaneum, ut hæſce de inſtituto veſtro dubitationes noſtras eximatis animo noſtro, antequam ad ulteriores vobiſcum in hoc genere tractatus descendamus: & ut de legibus tractationis ulterioris inter nos inſtituendæ, ad omnium ædificationem, ante omnia tranſigatur. Iniquum enim eſſe videtur, ac minime rationi conſonum, cum iis de particularibus agere, quos putamus, aut legitimo & à Deo ſeverè nobis mandato ſcopo, repugnare, aut nullis ad mutuam ædificationem neceſſario obſervandis legibus aſtringi velle. Hæc perpendite, in Dei timore, cui conſcientiam noſtram approbare ſtuemus, ſcimus enim nos ei de verbis etiam inutilibus aliquando rationem reddituros. Valete, Scribebam hæc Londini circa initium Novembris Anno 1641.

Reverendarum Dignit. Vrum.

Omni officio benevolentię Servus in Chriſto ad
multorum ædificationem deditiſſimus

I. D.

